

# CABINET CYNGOR GWYNEDD



## Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

<b>Dyddiad y cyfarfod:</b>	<b>17 Ionawr 2017</b>
<b>Aelod Cabinet:</b>	<b>Y Cynghorydd Gareth Roberts</b>
<b>Swyddog Cyswllt:</b>	<b>Nia Davies</b>
<b>Rhif Ffôn Cyswllt:</b>	<b>01286 685631</b>
<b>Teitl yr Eitem:</b>	<b>Adolygu'r Polisi Codi Tâl am wasanaethau gofal dibreswyl</b>

### 1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

I addasu'r polisi codi tâl ar sail y cynigion a ymgynghorwyd arnynt ac sydd wedi eu cyflwyno yn Atodiad CH.

### 2 Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

Ar 15 Mawrth 2016 penderfynodd y Cabinet fabwysiadu Polisi Codi Tâl dros dro. Yn ogystal, penderfynwyd y dylai'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ymgynghori ar newidiadau pellach i'r Polisi, gyda'r bwriad o sefydlu Polisi newydd fydd yn adlewyrchu gofynion a chyfleon sydd yn codi o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

### 3 CYFLWYNIAD

1. Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn gosod canllawiau newydd ar y ffordd mae Awdurdodau Lleol yn cael codi ffi am Wasanaethau Gofal Cymdeithasol yng Nghymru.
2. Wrth ymateb i ofynion y Ddeddf, mae Cyngor Gwynedd wedi paratoi cyfres o argymhellion yn ymwneud â'r ffordd bydd yn codi ffioedd ar unigolion sydd yn derbyn Gwasanaeth Gofal Dibreswyl.
3. Cydnabyddir y gallai'r argymhellion i newid y Polisi yng nghydestun y Ddeddf effeithio nifer o bobl. Wrth edrych ar yr opsiynau sy'n agored i'r Cyngor, ac yn unol â gofynion y Ddeddf, aethpwyd allan i ymgynghori ar y newidiadau posib er mwyn clywed barn y bobl, yn enwedig y rhai a fyddai'n cael eu heffeithio a rhoi'r cyfle iddynt gyflwyno sylwadau ar y cynigion.

4. Credir bod yr ymgynghoriad wedi cynorthwyo i greu darlun gwerthfawr o farn trigolion Gwynedd ar y cynigion. Darlun sydd yn gosod rhan bwysig o'r cyd-destun wrth gyflwyno'r argymhellion i Gabinet Cyngor Gwynedd am benderfyniad terfynol. Mae'r adroddiad yn dadansoddi canlyniadau'r ymgynghoriad.
5. Agorwyd y cyfnod ymgynghori o'r 14eg o Hydref hyd at 11eg o Dachwedd 2016.
6. Fe osodwyd holiadur digidol ar dudalen "Dweud eich dweud", sef safle ymgynghoriadau ar wefan y Cyngor, er mwyn casglu barn y cyhoedd.
7. Dosbarthwyd holiaduron papur drwy'r post i 2,112 o ddefnyddwyr gwasanaeth dibreswyl yn uniongyrchol, yn ogystal â dosbarthu oddeutu 650 o lythyrau drwy'r post i ddefnyddwyr gwasanaeth preswyl yn eu cyfeirio at y wefan. Paratowyd fersiynau hawdd i'w darllen yn ogystal.
8. Cafodd yr ymgynghoriad ei hyrwyddo trwy'r dudalen "Dweud eich dweud", a hefyd trwy gyfryngau cymdeithasol y Cyngor, sef Facebook a Thrydar.
9. Derbyniwyd cyfanswm o 520 o ymatebion drwy'r post, drwy'r holiaduron ar-lein a hefyd drwy'r e-bost. Roedd 347 o'r rheini yn ymatebion cyflawn, hynny yw, bod pob cwestiwn ar y trywydd cwestiynau wedi eu hateb (heb gynnwys cwestiwn 10 ac 11, sydd yn gofyn am sylwadau). A gyda 173 yn rhai anghyflawn, hynny yw, bod rhai ond nid yr holl o'r cwestiynau ar y trywydd cwestiynau, wedi eu hateb.
10. Mae Atodiad A yn crynhoi'r newidiadau y gwnaeth y Cyngor ymgynghori arnynt.
11. Mae Atodiad B yn cyflwyno sefyllfa Cyngor Gwynedd o'i gymharu ag awdurdodau eraill Gogledd Cymru.
12. Mae Atodiad C yn cyflwyno dadansoddiad o'r ymatebion a gafwyd yn ystod yr ymgynghoriad.
13. Mae Atodiad CH yn cyflwyno'r Polisi Codi Tal diwygiedig.
14. Ers 6 Ebrill 2016 mae'r fframwaith ar gyfer asesiadau ariannol a chodi tâl o dan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 wedi dod i rym. O ganlyniad, rhaid i Awdurdodau Lleol ddewis a ydynt am ymarfer, neu beidio, eu disgrisiwn o dan y Ddeddf i godi tâl am wasanaethau gofal. Mae'r Ddeddf wedi

disodli'r fframwaith blaenorol a ddefnyddir gan Awdurdodau Lleol i godi tâl gan ei adael yn fater o ddisgresiwn i'r Cynghorau Lleol.

15. Mae'r Cyngor yn wynebu gostyngiad parhaus yn yr arian mae'n ei dderbyn gan y Llywodraeth i gynnal gwasanaethau lleol. Mae hyn yn golygu nad oes dewis ond edrych ar y ffordd y mae'r Cyngor yn cynnig gwasanaethau ac ystyried y defnydd priodol o ddisgresiwn caniataëdig i greu incwm er mwyn gallu cynnal gwasanaethau gofal rheng-flaen gwirioneddol allweddol sydd a'u ffocws ar yr unigolion mwyaf bregus yn ein cymunedau.
16. Oherwydd maint y toriadau a wynebwr nid yw'n bosib gwarchod ffioedd gofal yn gyfan gwbl o'r newidiadau gan y byddai hynny yn golygu toriadau dyfnach i wasanaethau eraill o fewn y maes gwasanaethau cymdeithasol yn ehangach. Byddai cyflwyno newidiadau i ffioedd gofal dibreswyl yn gymorth i sicrhau cynaliadwyedd gwasanaethau i'r dyfodol, ac yn wir, mae'r hyn sydd dan ystyriaeth yma yng Ngwynedd eisoes yn cael ei weithredu gan nifer o awdurdodau lleol eraill yng Nghymru.
17. Mae'n bwysig nodi nad yw'r addasiadau a gynigir i'r Polisi yn golygu unrhyw newid i'r gwasanaethau statudol y bydd unigolion bregus yn ei dderbyn gan y Cyngor. Yr hyn sy'n cael ei gynnig ydi gwneud yn siŵr fod ffioedd gofal dibreswyl yn seiliedig ar allu pobl i dalu.
18. Y nod ydi sicrhau fod y gwasanaeth mor gynaliadwy â phosib yn y cyfnod anodd o doriadau cynyddol mae'r Cyngor yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru.
19. Fel rhan o'r broses i adolygu'r Polisi Codi Tal cafodd yr angen i gynnal asesiad cydraddoldeb ei gydnabod ac mae'r asesiad wedi ei gynnwys fel Atodiad D.

#### **4. RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD**

20. Dyma grynodeb o'r ymatebion i'r ymgynghoriad.
  - O'r ymatebion a dderbyniwyd, cwblhawyd y rhan helaeth ohonynt gan y 'Defnyddwyr Gwasanaeth' eu hunain sef (60.6%).
  - O'r 520 ymatebion, roedd 58.3% (303) yn dweud eu bod yn cytuno y dylai'r bobl hynny sydd yn gallu fforddio i dalu am wasanaethau gofal oedolion gyfrannu tuag at y gost o'i gofal cymdeithasol yn unol â'r asesiad ariannol. Nid oedd 21.7% (113) yn cytuno â hyn. Roedd y gweddill wedi nodi nad oeddynt yn gwybod os yn cytuno a'i peidio neu heb ymateb o gwbl.

- Y gwasanaeth y mae'r ymatebwyr gyda'r mwyaf o gyswllt gydag o, yw'r gwasanaeth 'Gofal Cartref' sef 60.2% (313). Gyda 'Teleofal', 16% (83) a 'Gwasanaethau Cefnogi Pobl' 10.2% (53) yn dilyn.
- O'r 500 a nododd eu bod yn derbyn gwasanaethau, roedd 28.2% (141) yn nodi nad oedd Cyngor Gwynedd yn codi tâl arnynt, gyda 62.8% (314) yn nodi eu bod eisoes yn cyfrannu at gost y gwasanaethau maent yn derbyn.
- O'r 500 a nododd eu bod yn derbyn gwasanaethau, roedd 13% (65) yn nodi y byddent yn ystyried dod a'r gwasanaeth i ben os byddai gorfodaeth i gyfrannu'n ariannol amdano. Nododd 54.6% (273) na fyddent yn dod â'u gwasanaeth i ben a'u bod yn fodlon cyfrannu'n ariannol.
- O'r ymatebion a dderbyniwyd roedd 64.0% (333) yn nodi eu bod yn deall pam fod y Cyngor yn cynnig argymhellion fydd yn golygu y bydd pobl yn cyfrannu'r hyn gallent ei fforddio talu tuag at eu gwasanaethau gofal. Nododd 18.7% (97) nad oeddent yn cytuno a doedd 14.4% (75) ddim yn gwybod un ffordd neu'r llall.
- Dim ond 12.9% (67) nododd eu bod yn cytuno gyda'r cynnig i godi llog ar ddefnyddwyr gwasanaeth oedd yn dewis ymrwymo i Gytundebau Taliadau Gohiriedig. Nododd 46.2% (240) nad oeddent yn cytuno, tra roedd 31.9% (166) yn nodi nad oeddent yn gwybod un ffordd neu'r llall.
- Dim ond 20.8% (108) nododd eu bod yn cytuno gyda'r cynnig i godi ffioedd gweinyddol ar ddefnyddwyr gwasanaeth oedd yn dewis ymrwymo i Gytundebau Taliadau Gohiriedig. Nododd 42.9% (223) nad oeddent yn cytuno, tra roedd 29.0% (151) yn nodi nad oeddent yn gwybod un ffordd neu'r llall.
- O'r ymatebion a dderbyniwyd nododd 37.3% (194) nad oeddent yn siŵr os byddai'r newidiadau arfaethedig yn effeithio'n uniongyrchol arnynt. Nododd 45.2% (235) eu bod yn meddwl y byddai'r newidiadau yn effeithio rhyw gymaint arnynt, tra nododd 13.7% (71) nad oeddent yn credu y byddai'r newidiadau yn eu heffeithio o gwbl.

21. Roedd y 2 gwestiwn olaf o'r holiadur yn gofyn am sylwadau pellach ynghyd ag awgrymiadau gan y defnyddiwr gwasanaeth am ffyrdd eraill y gall yr Adran wneud arbedion ariannol os nad oeddent yn cytuno gyda'r argymhellion arfaethedig.

Y prif themâu a gododd o'r awgrymiadau oedd:

- Lleihau nifer/cyflogau rheolwyr y Cyngor.
- Lleihau nifer staff gweinyddol/gwella prosesau gweinyddol.
- Lleihau costau aelodau sirol.

Y prif themâu a gododd o'r cynnig i wneud sylwadau pellach:

- Wedi talu trethi/cynilo trwy bywyd a ddim yn gytûn gyda'r argymhellion.
- Y newidiadau ddim yn hollol glir o ran effaith personol arnynt.
- Methu dygymod heb y lefel yma o ofal, ond poeni am wynebu costau uwch.

#### Canfyddiadau/argymhellion

22. Mae'r dadansoddiad yn dangos bod dros hanner, sef 58.3% o rheiny ymatebodd i'r ymgynghoriad yn cytuno y dylai'r bobl hynny sydd yn gallu fforddio i dalu am wasanaeth gofal oedolion gyfrannu tuag at y gost o'i gofal cymdeithasol. Dim ond canran isel iawn o'r bobl a ymatebodd, sef 13%, dywedodd y byddent yn dod a'u gwasanaeth i ben petaent yn gorfod cyfrannu yn ariannol tuag ato mewn cymhariaeth a 54.6% a fyddai yn dewis peidio. Mae'n bwysig nodi er y posibilrwydd o gynnydd mewn ffioedd i unigolion yn ddibynnol ar eu sefyllfa ariannol, ni fyddai'r un person yn cyfrannu mwy na'r uchafswm tâl wythnosol sydd wedi ei osod gan lywodraeth Cymru ac sydd yn £60 eleni.
23. Er bod nifer wedi nodi yn y sylwadau nad oeddynt yn hollol siŵr sut y byddai'r newidiadau yn effeithio eu sefyllfa unigol hwy, ar y cyfan mae'r ymatebion tuag at y newidiadau wedi bod yn gymharol gadarnhaol. Byddai'r asesiadau blynyddol yn cynnig gwybodaeth fanwl ar gyfraniadau ac effaith y polisi ar bob defnyddiwr gwasanaeth. Fel ag sydd yn digwydd ar hyn o bryd, byddai'r Cyngor yn parhau i gynnig cymorth uniongyrchol i unigolion hawlio'r holl fudd-daliadau dyledus fel rhan o'r gwaith i gefnogi defnyddwyr gwasanaeth sydd yn derbyn gwasanaethau gofal.
24. Mae enghreifftiau darluniadol o effaith y newidiadau ar y defnyddwyr gwasanaeth wedi eu paratoi. Mae y 'pen pictures' yma wedi eu cynnwys fel Atodiad Dd i'r adroddiad hwn.
25. O ganlyniad i hyn, argymhellir bod y Cabinet yn mabwysiadu 'r Polisi Codi Tâl newydd, Atodiad Ch. Mae'r Polisi yma wedi ei seilio ar y newidiadau sydd wedi eu hamlinellu yn Atodiad A.

#### **5. CAMAU NESAF AC AMSERLEN**

26. Os bydd y Cabinet yn mabwysiadu 'r Polisi Codi Tâl newydd yna bwriedir ei gael yn weithredol o 1af Ebrill 2017. Bydd yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn sicrhau bod ail asesiadau ariannol yn cael eu gwneud yn amserol fel bod pob un a effeithir yn ymwybodol o'r newidiadau mor fuan ag y bod modd.

27. Bydd mabwysiadu'r Polisi Codi Tâl yn galluogi'r Cyngor i godi tâl yn unol â'r rheoliadau a chodau ymarfer y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014. Bydd yr incwm ychwanegol yn cyfarfod a chynlluniau arbedion yr Adran ac yn atal toriadau dyfnach mewn gwasanaethau gofal llinell flaen allweddol.
28. Golygai cynnal ailasesiad ar gyfer holl ddefnyddwyr sydd yn derbyn gwasanaeth di-breswyl a'u hysbysu o unrhyw newidiadau i'w cyfraniad. Bydd ailasesiad fel arfer yn cymryd lle bob mis Ebrill pan fydd newidiadau i ffioedd a chyfraniadau budd-daliadau yn cael eu cyhoeddi. Bydd y gwaith yma fel arfer yn cymryd hyd at 8 wythnos i'w gwblhau.

## **6 UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD**

### **Barn y swyddogion statudol**

#### **Y Prif Weithredwr:**

Fel y nodais yn fy sylwadau ar yr adroddiad i'r Cabinet ym mis Mawrth, roedd ymgynghori ymhellach i'r cynigion i newid y polisi yn bwysig iawn. Mae'r ymgynghoriad hynny bellach wedi ei gwblhau a'r brif neges yw bod pobl o blaid yr egwyddor bod yn rhai sydd yn medru talu am wasanaethau yn gwneud hynny. Yn amlwg, mae effaith arwyddocaol yn sgil hynny, yn arbennig mewn rhai achosion, fel y gwelir yn Atodiad Dd.

Fodd bynnag, y cyd-destun ehangach ar gyfer hyn oll yw na all y Cyngor gynnal ei wasanaethau heb gael trefn codi tâl digonol y mae modd ei amddiffyn a'i gyfiawnhau. Yn amlwg, mae'r cynigion sydd gerbron yn ceisio gwneud hynny.

#### **Y Swyddog Monitro:**

Nodir bod y Cyngor wedi ymdrin â phroses ymgynghori o ran Polisi Codi Tal newydd, yn unol â gofynion y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mae'r adroddiad yn cloriannu'r ymatebion, a nodir bod atodiad C yn crynhoi'r ymatebion. Mae asesiad cydraddoldeb hefyd wedi ei ymgymryd fel rhan o'r broses. Mae gofyn i'r Cabinet gloriannu effaith y newid arfaethedig yn erbyn y buddion a nodir yn yr adroddiad wrth ddod i benderfyniad. Byddaf yn gallu rhoi arweiniad pellach yn y cyfarfod pe bu angen. Dim sylwadau pellach o ochr priodoldeb.

#### **Y Pennaeth Cyllid:**

Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn rhoi grym dewisol i awdurdodau lleol godi mwy o dâl ar gleientiaid, a chodi tâl gwahanol. O ganlyniad, mae'r adroddiad gerbron yn cynnig

newid y ffordd mae rhai lwfansau yn cael eu hystyried wrth weithio allan asesiadau talu a hynny ar sail gallu unigolion i dalu.

Cadarnhaf bydd mabwysiadu'r Polisi Codi Tâl yn cynhaeafu incwm ychwanegol i'r Cyngor; incwm fydd yn cyfrannu at gynllun arbedion yr Adran Oedolion: 'OED 16 – Codi incwm mewn meysydd lle nad ydym yn gwneud hynny, er bod yr hawl gennym'. Mae'r Cyngor llawn (Mawrth 2015) eisoes wedi cefnogi'r cynllun arbedion yma mewn egwyddor, ac yn Atodiad Ch cyflwynir y manylion diweddaraf.

Os bydd y Polisi Codi Tâl yma'n cael ei gymeradwyo, disgwylir bydd yr incwm ychwanegol yn gwireddu balans y cynllun arbedion erbyn 2017/18. Pe bai aelodau ddim am gymeradwyo'r Polisi Codi Tâl, yna byddai angen cynnig arbediad amgen yn ei le a gallai hynny arwain at effaith andwyol ar rai gwasanaethau i drigolion Gwynedd.